

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

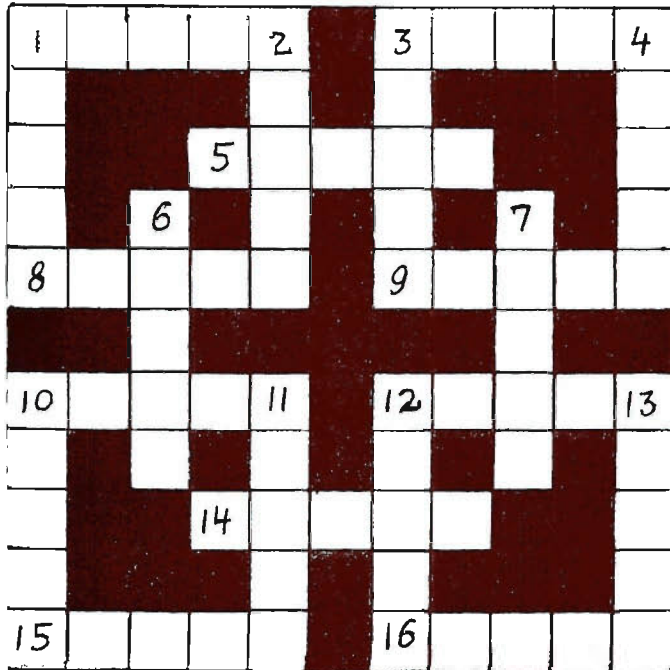

РОЗГАДАЙМО!

ХРЕСТИКІВКА

(Уклала К. Перелісна)

По горизонталі:

1. Український письменник часів Т. Шевченка.
3. Чоловіче ім'я.
5. Хижий птах.
8. Має мудра людина.
9. Мешканець південної Азії.
10. Стейт Північної Америки.
12. Лелека.
14. Отруйна гадюка.
15. Матеріал до шиття.
16. Країна в Східній Азії.

По вертикалі:

1. Кусюча комаха.
2. Велика буря на морі.
3. Хижі тварини.
4. Загадка.
6. Різдва страв.
7. Приморське місто в Україні.
10. Великий водний простір.
11. Висока болотяна рослина.
12. Городовина до борщу.
13. Зимовий місяць.

ЧИ МОЖНА?

Чи можна взяти буряк і зробити з нього бурю?

ВІДПОВІДЖТЕ!

- а) Якого каміння у воді немає?
- б) Прожив дід шістдесят років, справляв уродини п'ятнадцять разів і жадного разу не пропустив своїх уродин за все життя. Чи це можливе?

АКРОСТИХИ

(Уклала Г. Чернобицька)

- а) Спадав пушком легеньким, білим,
На землю ліг, як рівний килим,
І став іскритися й блищати.
Гей, дітоньки! Тягніть санчата!
- б) Малюта! Знайте: вже зима.
Отож, тепла тепер нема,
Раненько вийдете із хати —
Ох, як почну я вас щипати!
Зимі служу я недарма.

ЩО ЦЕ?

- а) Тридцять двох білих братів сидять у темній в'язниці, але коли в'язниця відчиняється, брати не виходять.
- б) Повен хлівець білих овець, а між ними червоний баранець.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ЛИСТОПАД ц.р.:
СКІЛЬКИ СОРОК? Дві вбиті, бо всі інші полетіли.
СКІЛЬКИ НІГ? Дві ноги, бо в котів і собак — лапи.
ЖАРТІВЛИВІ ПИТАННЯ-ЗАГАДКИ. а) Жаден, бо півень яйця не знесе. б) На малі. **ЩО ЦЕ?** а) Водяна пара. б) Пір'їна. в) Яма. г) Годинник. **ВІДПОВІДЖТЕ!** Буква „б”. В ікачихи. Стоїть. Коли стрілка годинника показує десять хвилин. Три коти.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи П. Холодного
“THE RAINBOW” — “VESELKA”

Published monthly, except June to September Bi-monthly
at Jersey City, New Jersey

81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303

Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Б. Божемський — Ніч дарунків

Р. ЗАВАДОВИЧ

НІЧ ДАРУНКІВ

Гей, хто вночі, як люди сплять
І зорі ясно мерехтять,
У сонний дім нечутно йде
І, де дитина спить мала,
Що чесна-добра все була,
Дарунок тихо їй кладе?

У нього тиха, знай, хода,
Білють вуси, борода,
А одіж золотом горить,
І ангели ідуть за ним,
Прозорі, наче срібний дим,
Що в'ється і зникає вмить.

Скриплять санки, а на санках
Дарунки гарні, гарні ж, ах!
їх описати — слів нема!
Хто добрим, пильним рік прожив,
Той нагороду заслужив,
Хто ж ні — не надійся, дарма!

До нього в ніч дарунків, знай,
Святий не прийде Миколай,
Лиш вітер сумно загуде,
І куций чортик-шалапут
Йому в дарунок довгий прут
На стид край ліжка покладе.

КАЗКА ПРО БРАТІКА ТА СЕСТРИЧОК

Ліда й Леся вже в ліжечках, час їм спати. Та-то з мамою пішли в театр. Старший брат Левко в своїй кімнаті малює малу Україну. Сестричкам не спиться.

— Братіку Левку! — гукає Ліда, — Іди до нас, розкажи казку.

Левко малює, не озивається.

— Братіку Левку! — гукає Леся. — Або ти йди до нас, або ми до тебе підемо!

Левко нерado залишає свою роботу, іде до сестричок.

— Чого ви й досі не спите? Хіба це порядок?

— Братіку, розкажи казку!

— Жили дід та баба, була в них курочка ряба...

— Ні, не цю! Розкажи якусь нову, хорошу казку! — просять сестрички.

Левко любить малювати, а не казки розказувати.

— Не знаю ніякої хорошої казки! Спіть, сестрички, вже час! А завтра я вам намалюю море — широке синє море і мушлі на березі. Багато мушель. Як прикласти мушлю до вуха, чути шум: шу-шу-шу, шу-шу-шу... Така тиха пісня сон приносить... Шу-шу... Спіть, малі! Ось беріть своїх ведмедиків і спіть!

— Ох, Левку, ми хочемо послухати, як мушлі шумлять.

— Гарзд, зараз поїду до моря, привезу вам дві мушлі. Гарні, рожеві. Чекайте, треба мені коня!

Левко приносить великий лист паперу, пришилиє його до стіни і починає малювати коня.

— Бачите, який великий кінь? Грива довга, ноги стрункі, сіделечко нове, на копитах підкови. Зараз я сяду верхи й поїду до моря по мушлі. А ви тим часом спіть! Як повернуся, вас розбуджу.

Раз, два, три!

Заплющуйте очі.

Я гащу світло.

Сідаю на коня.

Гей, мій конику, в дорогу!

Рушили.

Дзвенять підкови: цок-цок-цок!

Прислухаються сестрички, чують: за вікном цокіт. То Левко проїхав мимо вікна. Потім почули цокіт на вулиці, а потім ніби десь далеко кінь заіржав. І стало тихо-тихо.

Довго лежали сестрички, заплющивши очі. Нарешті, Леся питає:

— Лідо, ти не спиш? Мабуть, Левко вже повернувся. Чуєш, він ходить.

Ліда прислухалась: хтось ходить у Левковій кімнаті.

— Братіку Левку! Ти вже вдома? Іди до нас! Маєш мушлі?

Левко входить:

— Ви ще не спите? Я вам удень мушлі привезу. Тепер ніч, темно, я мушель не знайшов. Спіть!

Сестрички не хочуть спати, просять казочку розказати. Левко любить малювати, а не казки розказувати.

— Не вмю я казок розказувати. Що мені з вами робити, як до вас сон прикликати? — бідкається брат. — Є така квітка, зветься „сон”, росте в Україні. Листочки у квітки м'якесенькі, пухнасті, наче пушок. Якби погладити тим ніжним пушком Лесину щічку, Леся заплющила б оченята й заснула. Погладити Лідину щічку — і Ліда заснула б. Така гарна квітка! Думайте, сестрички, про сон-квітку і спіть солодко-солодко!

— Братіку Левку! Ми хочемо бачити ту сон-квітку.

— Гарзд, зараз полечу в Україну, покружляю над розлогим степом, приземлюся, знайду квітку і привезу вам. Полечу літаком.

Левко почав малювати літака. Справжній літак, двомоторовий, крила широкі. Вже й пропелери крутяться.

Говорить Левко:

— Зараз полечу. А ви тим часом спіть. Як повернуся, вас розбуджу.

Раз, два, три!

Міцно заплющуйте очі.

Я гащу світло.

Сідаю в кабінку.

Стартую.

Мотор гуде: гу-гу-гу, гу-гу-гу, гу-у-у...

Полетів Левко. Вже й гудіння не чути. Тихо.

Довго лежали сестрички, заплющивши очі. Уже заснули і спали б до ранку, якби щось не стукнуло у Левковій кімнаті. Ліда прокинулася:

— Лесю, ти спиш? Чуєш: Левко вже повернувся. Лесю, не спи!

Ліда гукає:

— Братіку Левку! Ти вже вдома? Де квітка? Приходить Левко.

— І досі не спите? Спіть! Я квіточку привезу іншим разом, вона ще не виросла. Я багато гарних квіток бачив в Україні, а сон-квітка ще тільки-тільки виткнулася з землі, треба їй підрости. А ви спіть, всі малі дівчатка тепер сплять.

Сестричкам зовсім очі заплющуються, і голівки хиляться до подушок, а вони думають, що не хочуть спати, просять казочку розказати.

Левко любить малювати, а не казки розказувати.

— Що мені з вами робити? Може полетіти на Місяць, привезти вам звідти камінців-самоцвітів? То такі чудові камінці. Вони самі світяться, наче налиті блакитним світлом. А коли візьмете їх у жменю, станете пересипати з долоньки на долоньку, камінці дзвенітимуть. Ви ще ніколи не чули такого тихого й ніжного звуку.

— Привези нам, братіку, тих камінців з Місяця, — сонним голосом просять сестрички. — Як ти дістанешся на Місяць?

— Ось намалюю ракету. — Левко починає малювати. — Бачите, яка висока, гостроноса, в ракеті є всі потрібні прилади. Не бійтеся, вона не гуркотітиме злітаючи! Це ракета моєї власної конструкції — злетить без гуркоту, тільки прошеlestonить. Зараз увійду в кабінку, міцно позгвинчую люки і полечу. А ви тим часом спіть. Як повернусь, я вас розбуджу.

Зовсім сонні сестрички ще заглядили кризь трохи відсунену віконну завісу, як ракета шугнула вгору. Потім на повний Місяць лягла тінь...

Сплять сестрички міцно, солодко. І сниться їм тепла пухнаста сон-квітка... і тиха, ніжна музика блакитних самоцвітів.

Слова: РОМАН ЗАВАДОВИЧ

Музика: ОСИП ЗАЛЕСЬКИЙ

ПІСЕНЬКА ПРО КНИЖКУ

Жваво

Не на те є в мене книжка,
щоб ї - ї чи та-ла мишка в миш-ки зу-би, їм не вір, враз на січку, рвуть папір.

Кожний знає, що для мишки
Треба кришки, а не книжки,
А для мене — сто книжок,
Сотню віршів і казок!

Я не дбаю про марниці —
В мене книжка на полиці,
Таємниці-чари в ній,
Сам я, наче чародій.

Де захочу, там полину,
Перескочу за хвилину
Гори, море, цілий світ,
В океан пірну на спід.

І чого лиш забажаю,
Все побачу, все пізнаю.
Мишка хай сидить в норі —
Ми ж читаймо, школярі!

РОЗПОВІДЬ ПТАШКИ

Я маленька пташка. Народилася в саду на яблуні. Моя мама вчила мене, маленьку, як літати і як шукати їжі.

— Будь обережна на кожному кроці, — наказувала, — бо наші вороги-коти дуже хитрі і можуть нам накоїти лиха.

От, я розповім вам про свою пригоду з нашим сусідом, котом Жукком.

Жук — це молодий кіт. Він дуже зарозумілий і скупий. Цілий день проходжується по дворі, а як зловить мишку, то з'їдає її або ховає так, щоб ніхто з неї ні кусочка не скуштував.

Я помітила, що він міркує, як би то вкрасти пташку з нашого гнізда. Коли наші мама і тато відлітали, він ставав під яблункою, дивився вгору і драгував нас.

— Одного дня, — казав, — я туди вилізу і поїм вас усіх.

Це мені дошкулило, і я вирішила йому відплатити. По обіді кіт смачно заснув. Я злетіла на землю і дзьобнула його у вухо. Це збудило його, але він ще й не оглянувся, як я вже була високо в нашій гнізді.

Другого дня я знов злетіла на землю, коли кіт спав. Цим разом я хотіла з'їсти трошки хліба, що лежав недалеко на траві. Я думала, що мені знову вдасться скоренько втекти. Але мені засмакував той хлібчик. Я забула, що я на землі, а не в гніздечку.

Нагло я почула м'явкіт кота. Я обернулась і скоренько відскочила набік. Жук стрибнув, але мене не впіймав, тільки лапою штовхнув. Він дуже розсердився і почав за мною гнатися. Я спереляку то бігла по землі, то підлітала вгору. Нарешті це побачила моя сестричка і крикнула, щоб я залетіла в гніздо. Це мене опам'ятало й урятувало від смерті. З того часу мене не кортіло злітати на землю. Я стала дуже обережна.

Спочатку мама приносила мені їсти, переважно хробаків, але я не дуже їх любила. Коли я була маленька, життя було дуже гарне, безтурботне. Коли я почала підростати, захотілося мені все бачити і знати.

В сусіднім саду стояла хатка для пташок. Дуже часто я прислухалась до розмови пташат, що в ній жили. Вони розмовляли про те, як гарно й тепло в їхній хаті. Здавалося, що їх там багато, бо кожної хвилини хтось із них прилітав і відлітав.

Одного я не могла зрозуміти: ці пташки ви-

глядали зовсім інакше, як я. Вони мали червоні животики, а решта їхнього пір'я була чорна. Мама казала мені, щоб я до тої хатки не підходила, бо пташки, що виглядають інакше, ніж ми, не люблять гостей із іншої оселі. Але мені все ж таки кортіло побачити, як там у них.

Одного дня, коли здавалося, що в сусідів нема нікого вдома, я відважилася полетіти й сісти на дах хатки. Ніби все гаразд. Я підлетіла до віконця і заглянула всередину. Боже, як там було гарно! Все вистелене килимами з м'якенької трави. В куточку лежали кришечки сухого хліба й кілька зерняток.

Нараз я почула, що хтось кричить: „Хто там?“

Не думаючи, я скоренько вискочила крізь вікно й заховалася під килимком з травички. Все таки пташка побачила мене й почала випитувати:

— Чому ти сюди прилетіла?

— Мені було цікаво побачити, як виглядає ваша хатка, — виправдувалась я. Але вона мені не вірила.

— Ти прилетіла, щоб украсти нашу їжу!

Почала мене бити й виганяти. Я ще не мала сили оборонитись. Я втекла.

Минуло літо, стало холодніше. Пташки почали кудись відлітати. Мама сказала, що скоро настане зима, і не буде чого їсти. Тому пташки летять до теплих країв. Ми також мусимо залишити своє гніздо і мандрувати в далекі краї. Це мене засмутило, але, коли стало холодно, то я б радо полетіла туди, де сонечко світить, а дерева та травичка зеленіють.

Довго, здавалося мені, ми були на чужині. Нарешті мама сказала, що будемо вертатися до своєї рідної хатки. Коли ми верталися додому, нас зустріло велике нещастя. На наш гурт напали два яструби. Знявся великий крик, і почалась бійка. Один яструб ухопив мою маму за хвіст і вирвав з нього пір'ячко. Тато з товаришами кинувся на підмогу і врятував маму.

По страшній боротьбі залишилось багато мертвих пташок. Всюди були кров і пір'я. Моя мама була дуже хвора і незабаром померла.

Вмираючи, вона наказала мені, щоб я пильнувала своїх сестричок та братиків і пам'ятала все, чого вона мене навчила. Я гірко плакала. Але я була вже доросла і розуміла, що мушу дбати сама за себе. Полетіла з своїми друзями до рідної хатки, але камінь давив моє серденько, а туга за мамусею ще довго не давала мені спокою.

Леся БАЛТАРОВИЧ

4-та кл. Школи Українознавства
в Дігройті

ХИТРУН

Сріблясто-сірий звірок звисав з гілки. Він обвинувся хвостом кругом гілки й дивився з неї вниз. Голова в нього мала, видовжена і ясного кольору. Малі рожеві, голі вуха. Хитрі чорні очка розглядаються по землі. Може трапитись, яка миша, вуж чи, навіть, черепаха. Їх дуже зручно спостерігати, повиснувши на хвості вниз головою. І на птахів теж можна полювати, коли бігають попід деревами.

Здавалось би, що це мавпа — бо хто інший так зміг би вмотитися на гілці?

— Мавпа, мавпа! — скрикнули разом Кольо й Івась. — Зловім її, зловім! Зробимо цирк!

Хлопці були розумні й винахідливі. Мали з собою рибальське приладдя, а з ним сітку на дрючку.

Звірок не збирався втікати. Він добре поснідає, і тепер йому хотілося спати. Треба знати, що опосум — доволі лінива тваринка і має звичку засинати поблизу місця, де полює. Навіть, коли то курник. Вранці може застати господар опосума біля повбиваних ним курок. Бо той розбишака вбиває їх більше, ніж йому треба на прохарчування.

— Закинь сітку, Колю! — порадив Івась. — Обкрути нею оцю мавпу і бігцем додому!

Кольо підстрибнув і закинув сітку. Від несподіванки звірок хитнувся й упав у сітку. Хлопець обвинув її довкола звірка.

— Ой, він здихає! — крикнув Івась. — Дивись, дивись!

І справді, звірок простягнув лапи, наче стверд, і з рота в нього висунувся язик. Невже він забився насмерть, як падав? Алеж висів він не високо.

Хлопці понесли тваринку до хати. В баньці хлюпались риби, зловлені в озері. Окуники мали гарні зелені плавці. Між ними звивалась „соняшна риба” з помаранчово-золотистим черевцем.

З такою здобиччю хлопці підійшли до свого дому. Він стояв на узбережжі. Здалеку було видно бронзового кольору ґанок з червоним дахом.

Обидва нараз вбігли в хату й Кольо вигукнув:

— Тату, ми зловили мавпу! Звисала з дерева, обвинувши хвоста кругом гілки. І має такі голі

руки й пальці, як у людини. Але вона здохла у дорозі. Ми думали, що ви зробите клітку, і ми мали б цирк.

Тато засміявся.

— Та яку мавпу? У наших лісах мавп немає. А покажіть мені її!

Утрюх подались на город. Там під дубом хлопці залишили свій улов.

Сітка була порожня... Ані сліду здобичі...

— Та вона здихала, і ми несли її швидко додому. Де ж вона?

І справді, що сталось із звірком? Невже щось затягнуло його в ліс?

— То напевно був опосум! — сказав тато. — Вони в небезпеці прикидаються неживими. Напасник залишає їх, а тоді вони негайно зриваються і втікають. Так зробив і ваш звірок.

Дійсно, хлопці думали, що опосум мертвий, і залишили сітку отвором догори. А він використав нагоду і видобувся з неї. Обманувши напасників, він зник у лісі. Тепер йому не хотілося спати.

Пояснення-словничок: Винахідливий — resourceful, ingenious; сітка — net; дрючок — жердина, кий (stake, pale); курник — hen-house; розбишака — bandit, cutthroat; стверднути — стати твердим (to harden); черевце — мале черево, животик; улов — catch; прикидатися — to pretend to be...

Л И С Т О Н О Ш А

Станьте в коло (кружком) і візьміться за руки. Один із вас буде листоношею, тож хай стане всередині кола. Листоноша має в кишені камінчики, патички або клаптики паперу — це листи.

Діти ходять кружком і співають:

Йде пан листоноша,
Нам листи приносить,
У листах новини
Аж із України.

Листоноша ходить усередині кола. Коли пісенька кінчається, вибирає одну дитину, стає перед нею й каже:

— Маю для тебе три листи від когось на літеру „Б”.

Тоді ця дитина має назвати три будь-яких імени, що починаються на букву „Б”. За всі ті імена листоноша дасть їй три листи. Якщо назове тільки одно ім’я, дістане один лист, а за два імени — два листи.

Потім усі знову ходять колом і співають, а листоноша вибирає іншого учасника забави, щоб назвав три імени, що починаються на якусь іншу букву — „Р”, „С” і т. д. Забава кінчається тоді, коли листоноша роздасть усі листи. Виграє той, хто дістав найбільше листів. Тоді він стає листоношею.

Замість людських імен можна називати міста в Україні або в якійнебудь іншій державі.

НАКУПИВ МЕНІ МІЙ ТАТО

(Ілюстрації І. Бриковича)

Накупив мені мій тато
Забавок таких багато:
Сотню бравих козаків,
Тузінь авт і літаків —
Тож у мене свято!

І дістав я ще від тата
Гарну книжку на додаток,
А в тій книжці, мов жива,
Киця, песиків аж два,
Троє поросяток.

На війну іду — стріляю,
Помандрую — політаю,
А як трохи утомлюсь,
То ні трохи не журюсь —
Книжечку читаю.

ТРИ КНИЖЕЧКИ

Маю я три книжечки:
Перша — з образками,
Оглядаю образочки
На колінах в мами.

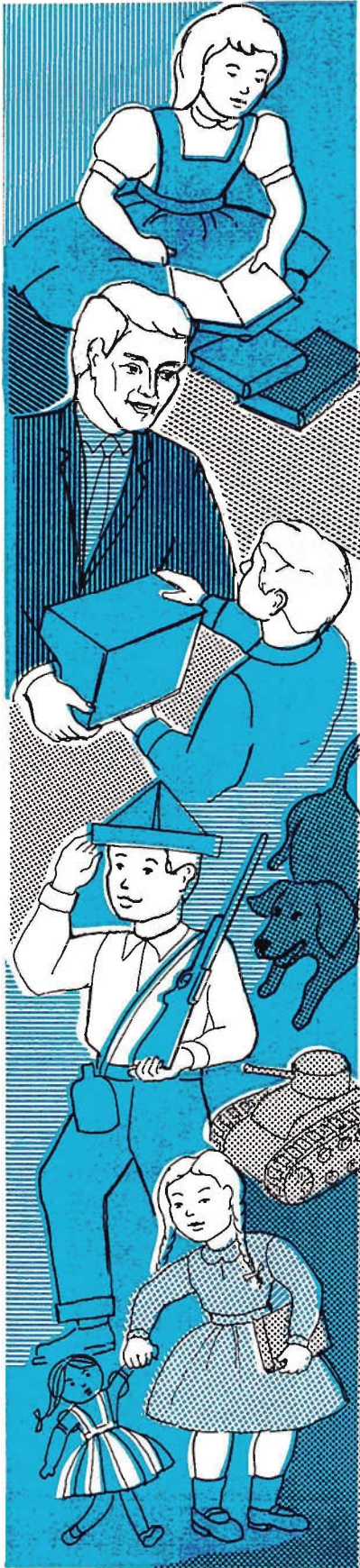
Маю я три книжечки:
Друга — з казочками.
„Прочитайте мені казку!” —
Попрошу я мами.

Маю я три книжечки:
Третя з загадками,
Як не вмію розгадати,
То питаю мами.

КАЗОЧКИ ДЛЯ ЛЯЛІ

Гей, мені матуся мила
Лялечку купила;
В лялі очка — мов квітки,
В лялі личка — ягідки.

І дістала я від мами
Книжечку з казками:
„Маєш лялю, забавляй,
Лялі казочки читай”!

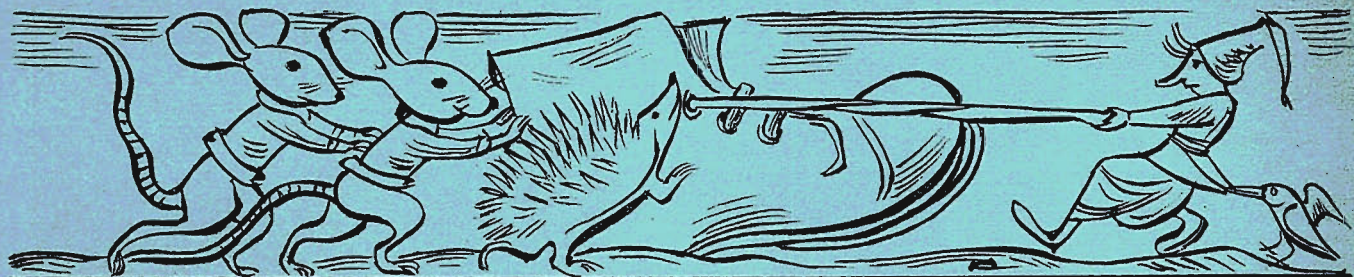
ГОЦА ДРАЛА

Хтось навмисне чи випадком
Розвалив у Гоци хатку.

Плаче Гоца: „У-гу-гу!
Я замерзну у снігу...”

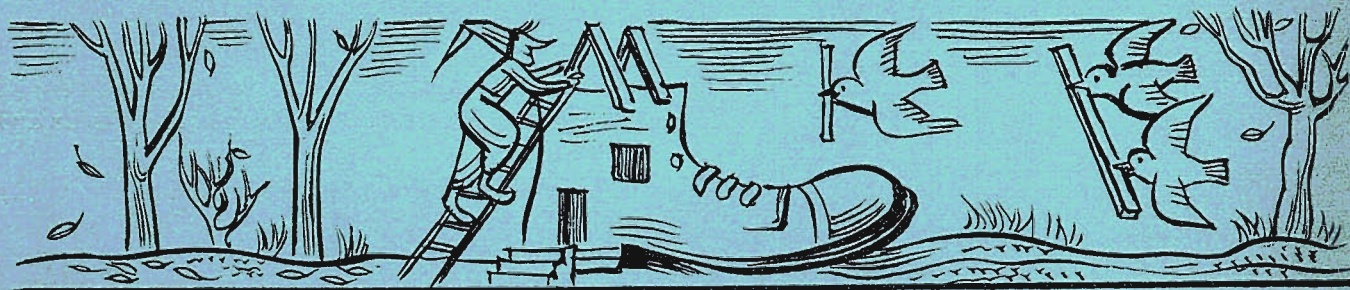
„Не журись! — говорить мишка —
Будеш мати хатку й ліжко”.

Хтось на стежці між дубів,
Черевика загубив.

Зробим хатку з черевика —
Це ж робота невелика.

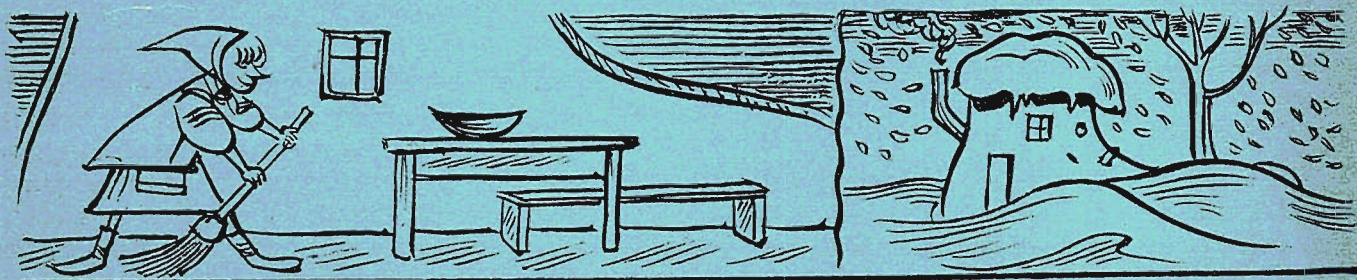
Треба тільки в ліс густий
Черевика затягти.

Позбігались вірні друзі —
Ті, що в лісі, й ті, що в лузі.

Десь знайшли старий горщик,
Приладнали вмиць дашок.

Двері вставили й віконце,
Щоб світило в хатку сонце.

Хоч була там збоку латка,
Домик став, немов палатка.

Там, де зап'яток, їдальня,
А в носку — комора й спальня.

Цілу зиму Гоца Драла
В черевіку проживала.

ПРО СЛАВНУ СПІВАЧКУ СОЛОМІЮ КРУШЕЛЬНИЦЬКУ

Багато-хто з нас буває на концертах, слухає мистців-співаків у радіо та з грамофонних платівок. Їх спів нам подобається, і певно не один хлопець чи дівчина хотіли б стати славним співаком чи співачкою, щоб очаровувати слухачів своїм співом, збирати оплески та квіти.

Чому ні? Все можливе, бо, кого Бог обдарував гарним голосом, той може дійти до слави мистця-співака. Тільки до цього, крім голосу, треба ще великої пильності, треба багато вчитися, щоб гарно виконувати пісні.

Український нарід з природи дуже музикальний, він любить співати. Він створив багато чудових пісень, якими милуються також чужинці. Серед нашого народу було і є немало добрих співаків та співачок. Їх виступи в оперових театрах і на концертах приносять їм заслужену славу. Про одну таку співачку, Соломію Крушельницьку, хочу коротко розповісти.

Соломія народилася 23-го вересня 1873 року в селі Білявинцях, у Західній Україні. Її батько був українським священиком. Уже дитиною Соломія мала гарний голосок і любила співати. Як піросла, співала в сільському церковному хорі, а згодом у хорі „Боян” в Тернополі. Знайомі захочували пан-отця Крушельницького послати дочку до музичної консерваторії у Львові. По деяких ваганнях він так і зробив.

Учителі співу високо оцінили голос і музикальність Соломії. По двох роках навчання вона закінчила курс співу із золотою медалею, і її запросили виступати в львівській опері. Хоч виступи були успішні, Соломія цим не могла вдоволитися. Вона знала, що це тільки початки, що їй треба ще багато працювати. Вона мріяла поїхати в Італію, щоб вдосконалювати свій голос, сценічну гру, щоб побачити славні італійські театри.

На подорож, навчання і прожиток у чужій країні треба було грошей, а їх у батька, сільського пан-отця, не було. Та добрі люди допомогли, позичили на початок трохи грошей, і Соломія поїхала до Італії.

Місто Міляно славилася добрими вчителями співу. Тут Соломія пильно працювала не тільки над своїм голосом. Вона доповнювала своє загальне знання, вивчала українську літературу та історію, бо ніколи не забувала, що вона — дочка Української Землі.

Соломія Крушельницька в народній п'єсі в перші роки своєї сценічної кар'єри.

Бували й труднощі. Недоставало грошей, і не раз Соломії здавалося, що її мрія ніколи не сповниться.

Та Бог ласкавий. Несподівано прийшла допомога. Соломіїн голос дуже сподобався одній заможній англійці. Вона дізналася про труднощі молодої, надійної співачки з України й допомогла їй грошми. Соломія закінчила вищі музичні студії.

Навесні 1894 року Соломія Крушельницька вернулася до Львова і тут виступила з великим успіхом у театрі. Співала в операх „Фавст”, „Аїда”, „Трубадур”, „Масковий баль”. Її слава не сподобалася декому з управи львівського театру, що був тоді в руках поляків. З'явилися перешкоди. Соломія розгнівалася, вернулася до Італії і стала співати в тамошніх оперових театрах. Там вона здобула світову славу.

У 1896 р. Соломія поїхала з групою італійських співаків до Одеси в Україні. Публіка зустрі-

ла її виступи з захопленням. Згодом співачка виступала у Варшаві, Петербурзі, Парижі і знов в Італії. В Міляно своєю грою причинилася вона до великого успіху опери „Мадам Батерфляй” композитора Пуччіні. Від того часу цю оперу ставлять по цілім світі.

Співала Соломія також у німецьких операх Вагнера та Штрауса, виїздила на гостинні виступи до міст Александрії та Каїро в Африці, виступала в Північній і Південній Америці. Всюди вітала її театральна публіка з захопленням. Час від часу навідувалася Соломія в рідну Західну Україну і тут на концертах співала українські народні пісні та пісні українських композиторів: М. Лисенка, Д. Січинського, С. Людкевича, В. Барвінського.

В Італії допомагала вона грішми і радою молодим українським співакам.

У 1939 році приїхала Соломія до Львова відвідати свою родину. Тут захопила її війна. До Італії вона вже не вернулася. У Львові працювала як учителька співу в музичній консерваторії ім. Миколи Лисенка. Померла 16-го листопада 1952 року.

Але ще й тепер милуємося прекрасним голосом української співачки світової слави, Соломії Крушельницької, nagrаним на грамофонні платівки.

Соломія Крушельницька в ролі Чіо-Чіо-Сан (опера Пуччіні „Мадам Батерфляй”)

ПИШИМ УКРАЇНСЬКІ ЛИСТИ!

У „Бібліотечі „Веселки”” появилася нова книжечка для дітей середнього й старшого віку — „Листування” Ганни Черинь. Авторка є співробітницею „Веселки”.

У цій книжечці Ганна Черинь розповідає про те, як малий хлопчик Івась навчився писати листи українською мовою. Івась жив на фермі у свого дідуся, а потім переїхав з батьками жити в місто. За заохотою й порадою мами він почав писати листи до дідуся на ферму. В цих листах описував своє життя в місті. Дідусь відписував йому на кожного листа, і так почалося листування між онуком і дідузем. Спочатку листування йшло Івасеві тяжко, бо йому бракувало українських слів, трудно було вкладати свої думки в речення. Але добра мама терпеливо допомагала синові,

і незабаром Івась переборов труднощі і став писати гарні, цікаві листи доброю українською мовою.

Згодом завдяки дідуся Івась почав листуватися з одним українським хлопцем, батьки якого поселилися на фермі коло Івасевого дідуся.

Авторка розповіла живо й цікаво про життя Івася на фермі, про його пригоди в місті й школі, про шкільних колег та про те, як Івась став в обороні України перед учителем.

На кінці книжки вміщено вірш Г. Черинь „Пишіть українські листи!”

Ілюстрації виконав мистець-маляр Любослав Гуцалюк, який також співпрацює в „Веселці”.

Цю книжечку повинні придбати собі читачі „Веселки”, бо вона заохотить їх писати листи до своїх товаришів у всіх країнах поселення нашої еміграції. Ми знаємо, що багато читачів „Веселки” в Америці й Канаді переписуються з своїми ровесниками в Європі та Австралії. Така переписка дуже приємна й корисна — діти нав'язують знайомства, пізнають життя своїх товаришів у інших країнах, вчать при тому рідної мови. Книжечка Г. Черинь багато їм у цьому допоможе.

Замовляйте книжечку для себе й для своїх ровесників в інших країнах, як святочний подарунок на св. Миколая й на Різдво. Замовлення слати на адресу: „SVOBODA”, P. O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Ціна одного примірника — 1.00 дол.

ВИНАХІДНИК БОЙОВИХ РАКЕТ

Недалеко села Сокілки в Україні, над річкою Ворсклом, в яблуневому саді заховався невеликий, але добре загосподарений хутір.

Власник хутору, Максим Засядько, походив із старого козацького роду. І сам він був запорожцем, доки москалі не зруйнували Січі. Всі його

предки в козацькому війську були гармашами. Максим не був злою людиною, але ходив завжди насуплений, і тому люди трохи його лякались і нишком називали характерником. Згодом, коли постарів, передав господарство синові й невістці, а сам доглядав лише сад і пасіку. Там збудував собі курінь і жив у ньому від весни до восени.

7-го червня 1779 року народився йому внук. Назвали його Олександром. Мабуть, ніхто на хуторі не тішився так дитиною, як старий запорожець. Цілими годинами стояв над колицкою, і важко було пізнати в ньому завжди похмурого запорожця. Найбільшу втіху мав Максим тоді, коли маленький Олесь почав ходити. Дід забирав його з собою в курінь, майстрував для нього різні забавки і розказував казки.

Коли Олесь підріс, дід возив його в Сокілку до дяка в науку, по дорозі оповідав йому, як колись билися запорожці з москалями, і показував Громову могилу, де стояло шведське військо.

Потім дід умовив Олесеву маму, щоб дозволила синкові спати в курені. Для Олеса було справжньою насолодою слухати дідових оповідань про морські походи запорожців, про те, як вони кулями своїх гармат руйнували мури Каффи, Трапезунту чи Синопу, а навіть наганяли страху самому султанові в Істанбулі. Оповідав, як запорожці на легких човнах-„чайках” відважно нападали на турків і вогнем своїх мортир підпалювали невороткі турецькі кораблі.

Малий Олесь глибоко в душі переживав оповідання діда про давню славу. Він сам уявляв себе гармашем, що стріляє на ворога.

— Дідусю, — часто питав, — а коли ми поїдемо на Запорізьку Січ?

Дід насуплювався, сердито смикав свого довгого вуса і відповідав:

— Дай Боже, Олесю, поїхати, але вже в іншу

Олександр Засядько

Січ. Я вже того не доживу, але ти виростеш, наберешся сили і багато дечого краще зрозумієш. Ось по жнивях повеземо тебе в Полтаву до школи. Спочатку, може, буде тобі важко, а згодом — звикнеш. Пам'ятай лише, що ти козацького роду, і ніколи його не цурайся!

Восени батьки повезли Олеса в Полтаву і пристигли в бурсі. Він учився з запалом, особливо подобалася йому математика. Був найліпшим учнем у цілій школі. Багато читав про різні винаходи і мріяв стати винахідником. Коли закінчив полтавську школу, одержав державну стипендію і продовжував навчання в старшинській артилерійській школі в Петербурзі.

Хоч Олесеві не дуже хотілося служити у московському війську, він послухав батькової ради. Улюбленого діда і найкращого його дорадника на той час уже не було в живих. Олесь попрощався з родиною, помолвився на дідовій могилі і поїхав до Петербургу.

Молодого і здібного старшину не цікавила військова муштра. Він мріяв про таке стрільно, що його не треба вистрілювати з гармати. Але при війську він не мав можливості працювати над своїм винаходом. Тож звільнився з військової служби і вернувся в свою соняшну Полтавщину.

Треба було спершу збудувати лябораторію і закупити стрільного пороху, але батько відмовився позичити гроші. Не хотіло Олесеві допомогти і військове міністерство. Але він не зневірився, продав свою частину майна і за ті гроші купив деінде трохи землі. Тут збудував лябораторію. Першими свідками його дослідів були сільські хлопці-пастушки. Вони бачили, як довгі вогняні трубки проносилися дугою в повітрі і спадали на пасовисько.

За два роки пильної праці Олександр Засядько збудував кільканадцять різних бойових ракет. Та це нікого з військових начальників не цікавило. Довідався про ракети і полтавський губернатор, але він не то не зрадів з успіхів винахідника, а навіть злякався, щоб Олександр не затіяв повстання проти московської влади.

Московські начальники були б напевно заборонили Засядькові далі дослідити, а самого запроторили в тюрму. Однак, почалася війна Московщини з Туреччиною. Царське військо, в якому мусіли служити також українці, рушило походом на Істанбул. По дорозі воно зупинилося на довший час під містом Варною. Тут була міцна турецька фортеця. Військо надаремно штурмувало її мури. Тоді у військовому міністерстві пригадали Олександра Засядька та його бойові ракети.

Негайно призначено комісію з військових інженерів, яка мала ознайомитися з винаходом і ви-

пробувати його. Комісія провела досліди і заявила, що ракетами можна успішно діяти.

Засядько напевно не хотів помагати московському цареві, який поневолив Україну, але він вірив, що його винахід скоротить війну і врятує від смерті багатьох українців-вояків.

16-го вересня 1828 року випускні апарати з ракетами вже були під Варною. Їх установлено з двох протилежних сторін міста — з півдня і півночі.

Находила вирішальна хвилина. Запалахкотіли гноти в руках гармашів... Засядько дав знак рукою, і командант ракетної частини крикнув: „Вогонь!”

Шість вогненних зміїв з могутнім ревом пронизали повітря, а за ними потягнулося шість хвостів диму. То була зовсім нова зброя, наймогутніша в цілому світі.

Почався обстріл фортеці. Вже одна з перших ракет поцілила в підземний льох, де турки зберігали порох. Вибух!.. Пожежа!.. Два дні літали вогненні змії над Варною, падали на місто, вибухали стовпами вогню і диму, розвалювали башти. Скрізь готіло полум'я. Оборонці побачили, що опір даремний, і на третій день над фортецею залопотіли білі прапори. Варна здалася.

Засядька найменовано генералом ракетних частин армії. У Тирасполі над рікою Дністром збудовано фабрику для виробництва бойових ракет. Ракетами Засядька почали озброювати воєнні кораблі Чорноморської і Дунайської фльоти.

Генерал Засядько мав славу і почесі, але не мав задоволення. Він бачив, що його винахід ні в чому не допоміг рідній Україні. Щораз частіше перед його очима виринала постать діда. Дід з докором дивився на внука, немов питаючи:

— Що ж ти зробив доброго для свого народу?

Ці привиди стали його переслідувати. Він утратив бажання працювати, не міг спати, сумував і мучився.

Одної ночі шаліла страшна буря. Вітер потряс будинком, виривав вікна, вдирався в кімнати лабораторії. Потім запанувала глуха тишина.

Вранці знайшли Олександра Засядька мертвим. Він мав тоді заледве 35 років.

Так відійшов із цього світу видатний учений-дослідник, нащадок козацького роду, один із тих перших винахідників, що придумали бойові ракети.

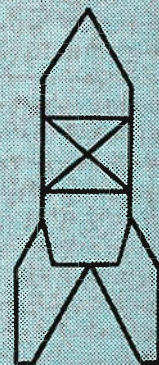
Пояснення - словничок: гармаш — артилерист (gunner, cannoner); невістка — синова жінка (daughter-in-law); курінь — тут: hut; Істанбул (Царгород) над Босфором, Трапезунт, Синопа в Малій Азії, Кафа на Кримському півострові — турецькі міста; мортира — гармата з короткою люфою (mortar); неповороткий — slow, sluggish; бурса — будинок для студентів, гуртожиток (dormitory); муштра — військовий вишкіл (drill); дуга — лук (в будівництві) arc; запроторити в тюрму — ув'язнити; фортеця — твердиня (fortress, stronghold); штурмувати — to attack, to storm; гніт — slow-match; шугати — швидко летіти, мчатися.

ПЕТРУСЕВА РАКЕТА

Пригляньтеся добре ракеті, що її нарисував Петрусь. А нарисував він її одним тягом, не відриваючи олівця від паперу, та ще й так, що всі лінії ні разу не перекрещуються.

Чи зумієте і ви нарисувати цю ракету в такий самий спосіб, як це зробив Петрик?

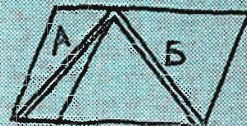
НЕ МІРЯЮЧИ, СКАЖІТЬ

А оце дві лінії — котра з них довша, а котра коротша (горішня чи долинша).

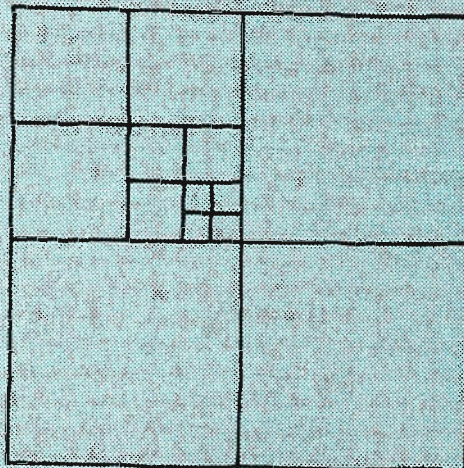
КОТРА ЛІНІЯ ДОВША?

Пригляньтеся уважно цьому рисункові. Поодинокі лінії — це пляхи, а подвійні — залізничні лінії. Як вам здається: котра залізнична лінія довша — А чи Б? А тепер поміряйте і чи не помилитися ви?

СКІЛЬКИ ТУТ КВАДРАТІВ?

Почисліть, скільки є квадратів на цьому рисунку?

ТУТ БУЛИ ДОБРОДУШКИ

Діти верталися зі школи. Було їх троє: старша Соня, середущий Миронко і наймолодша Любка. Вона щойно почала ходити до першої кляси.

Вбігли в хату. В хаті не було нікого. Покидали торбинки з книжками й відразу побігли до холодильника. Поналивали в склянки молока, душком випили й залишили немиті склянки на столі.

— А тепер гратись! — сказав, як звичайно, Миронко. — Де? В садку чи на вулиці?

Тоді сталося щось незвичайне. Соня, замість підстрибнути, сплеснути в долоні й перебрати провід у грі, сиділа непорушно за столом, підперши голову руками і зажурено вдивляючись у свою порожню склянку.

— Я нікуди не піду! Не буду сьогодні гратись!

— А то чому? Хвора? — спитали Миронко й Любка.

— Ні! Але... ах... Коли б ви знали, що мені трапилось у школі! Якого я сорому набралася!..

— Ну, що таке? Не відповіла на питання чи не написала задачі?

— Не те! Отець катехит сказав: „Хто любить тата-маму, той їм у домашній праці допомагає, бо вони поза домом тяжко працюють. Він не дивиться, щоб йому все готове під ніс подали, а виручає батьків, щонебудь у хаті робить”. Та й став панотець питати, як хто з нас удома допомагає батькам.

— І що? — допитувались діти.

— Дівчата казали, що миють посуд, порядкують у кімнаті, чистять одяг, забавляють молодших братиків і сестричок, накривають стіл тощо.

— А хлопці? — зацікавився Миронко.

— Хлопці казали, що купують у крамниці все, що потрібне мамі до обіду, замітають подвір'я, гараж, обчищують стежки в садку, годують рибок і канарків, наливають песикам води в мисочки. Отак усі допомагають, як приходять додому. А ми? А я? Ой, як мені стало соромно, що ми, як прийдемо зі школи, всю роботу залишаємо мамі, а самі гайда на вулицю! А наша бідна матуся, вернувшись з праці, стає знову до праці...

Менші діти мовчали.

— Якби ви знали, який мене страх узяв, щоб панотець і мене не спитав! І ще тепер мені тяжко та соромно... Ось дивіться, у нашому мешканні як слід не прибрано. Матуся не мали часу вранці всього прибрати, бо треба було їхати до праці.

— Ну, і що ж? — аж крикнув Миронко. — Хіба ми не наведемо порядку? Таж ми найбільше набруднили! Гайда до роботи! Я позамітаю мешкання і гараж, ще й почищу картоплю до обіду.

— Я попідливаю квіти, накривлю стіл, налушу горошку! — сказала Любка.

Соня закотила рукави й підперезалася запаскою.

— Я наведу лад у кухні, помию посуд, накришу моркви до горошку. Всі до роботи!

Адже вона найстарша, тепер вона тут господиня.

Вмить усі повеселішали, почали жартувати, співати. Закипіла праця.

Нараз Миронко, що замітав поріг, грюкнув входовими дверима і задиханий вбіг у кухню.

— Псст! Мама йдуть! Сховайтесь!

Кожне ховалося, де могло — те під стіл, те за шафу, те в куточок.

Заскреготів ключ у дверях, і мама вступила в хату. Діти притаїли дих. Що то буде? Що буде?

Мама зайшла до їдальні і стала, роздивляючись. Потім — до кухні. Голосно сказала:

— Моя це хата, чи не моя? Не пізнаю. А, може, тут були якісь добродушки?

І засміялася.

Люба, кохана матуся! О, як радісно стало дітям на серці. Та стало ще веселіше, коли мама, наче царівна в казці, стала питати.

— Добродушку, мій перший, чи то ти привів до порядку мою кухню? Озовись!

І почувся тоненький Сонин голос із-за шафи:

— То я, Сонечко, перший добродушок!

А мама далі:

— Добродушку, мій другий, чи то ти прибрав у моїх кімнатах і на моєму подвір'ї? Озовись!

Миронко відповів з кутка удавано грубим голосом:

— То я, Мир, другий добродушок!

І ще раз запитала мама:

— Добродушку, мій третій, це ти накрив стіл до обіду і попідливав квітки? Озовись!

Озвалася Любка з-під стола:

— То я, матусю... ой, забулася!.. Я, Любов, третій добродушок!

І так питала мама про кожну працю, хто її виконав, а „добродушки” відповідали. Наприкінці мама сплеснула в долоні.

— Виходьте, добродушки! До мене! Всі до мене!

Тоді всі троє з радісними вигуками вискочили зі своїх схованок і кинулись обіймати матір, радісні, щасливі. І не диво, це ж була найкраща гра!

З того часу діти „добродушки” завжди її повторювали.

Пояснення-словничок: душком — в одну мить (in a flash); катехит — учитель Божого закону (релігії) в школі; виручати — допомагати або рятувати; лушити — to shell, to husk, л. горох — to pod; грюкати дверима — to bang, to slam; озиватися — відгукуватися, відповідати (to answer, to respond).

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

„АНТИПКОВІ ПРИГОДИ” В ШКОЛІ УКРАЇНОЗНАВСТВА У БОСТОНІ

19-го грудня м. р. ми, учні Школи Українознавства св. Юра в Бостоні, відіграли під керівництвом вчительки п-ні Миколаєвич сценічну картину Лесі Хрпаливої на вечір св. Миколая — „Антипкові пригоди”, яка була надрукована у „Веселці” за грудень 1964 р. З цієї нагоди св. Миколай, поруч інших дарунків, приніс усім учням Рідної Школи українські дитячі книжки. За порадою вчительки ми рішили мати в своїй класі примірник „Веселки” для кожного учня, щоб читати її на лекціях і вдома. Учні, які ще не передплачували „Веселки”, склали свою передплату.

*Маруся Хром'як, учениця 4-ої класи
Рідної Школи в Бостоні.*

На світлині в першому ряді зліва: Юрко Миколаєвич, Христя Николишин, Оксана Струж, Євген Николишин, Катруся Головата, Степан Хром'як. В другому ряді зліва: Надія Кавчак, св. Миколай, Маруся Хром'як і вчителька п-ні Миколаєвич. Бракус Валі Леськів.

ДИТЯЧА ОБРАЗОТВОРЧА СТУДІЯ В ТОРОНТІ

У Торонті (Канада) існує Дитяча Образотворча Студія під керівництвом мистця Петра Сидоренка. У червні ц.р. відбулася виставка праць юних учнів цієї студії, присвячена Іванові Франкові. На фото: студійці із своїм учителем на тлі виставки. Репродукції деяких виставлених праць вміщено у листопадовому числі „Веселки” на стор. 2-ій. Бажаємо юним талантам гарних успіхів при пильній і витривалій праці!

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК

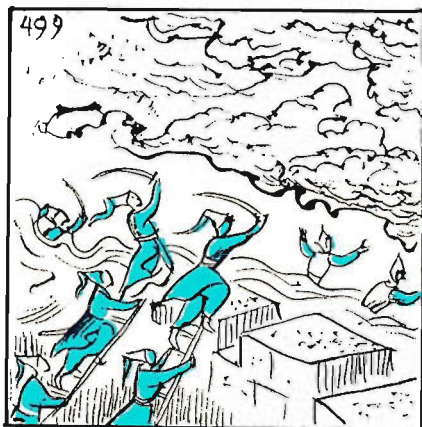
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE

BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XXXII: НА ВИСОКИМ ЗАМКУ

CHAPTER XXXI: AT THE HIGH CASTLE

Під димовою заслоною козаки вдерлися біля брами на вали.

Covered by the smoke screen, the Kozaks were able to scale the walls near the gate.

— Богдане! Сюди, сюди! — за-
гукав Кривоніс, стоячи на валі, та
нараз крикнув: „Не стріляй!”

“Bohdan! This way!” — called
Kryvonis standing on the wall. But
suddenly he shouted: “Don’t shoot!”

В ту хвилину якийсь козак, не
впізнавши Богдана, стрелив у ньо-
го з рушниць.

At this very moment, one of the
Kozaks, not being able to recognize
Bohdan, fired at him.

Богдан похитнувся і впав на ру-
ки Данчика.

Bohdan stumbled and fell in Dan-
chuk’s arms.

Але Богдан зараз випростався й
усміхнувся: — Не біда! Куля від-
билася від пряжки на поясі!

But he straightened out just as
quickly and smiled: “Nothing hap-
pened! The bullet hit my belt buc-
kle!”

Полковник Кривоніс на радіощах
тиснув в обіймах Богдана.
— Слава Богу, що ти живий!

Overjoyed, Colonel Kryvonis em-
braced Bohdan: “Thank God, you’re
alive!”

(Кінець тридцять другого розділу)

(End of Chapter thirty-two)